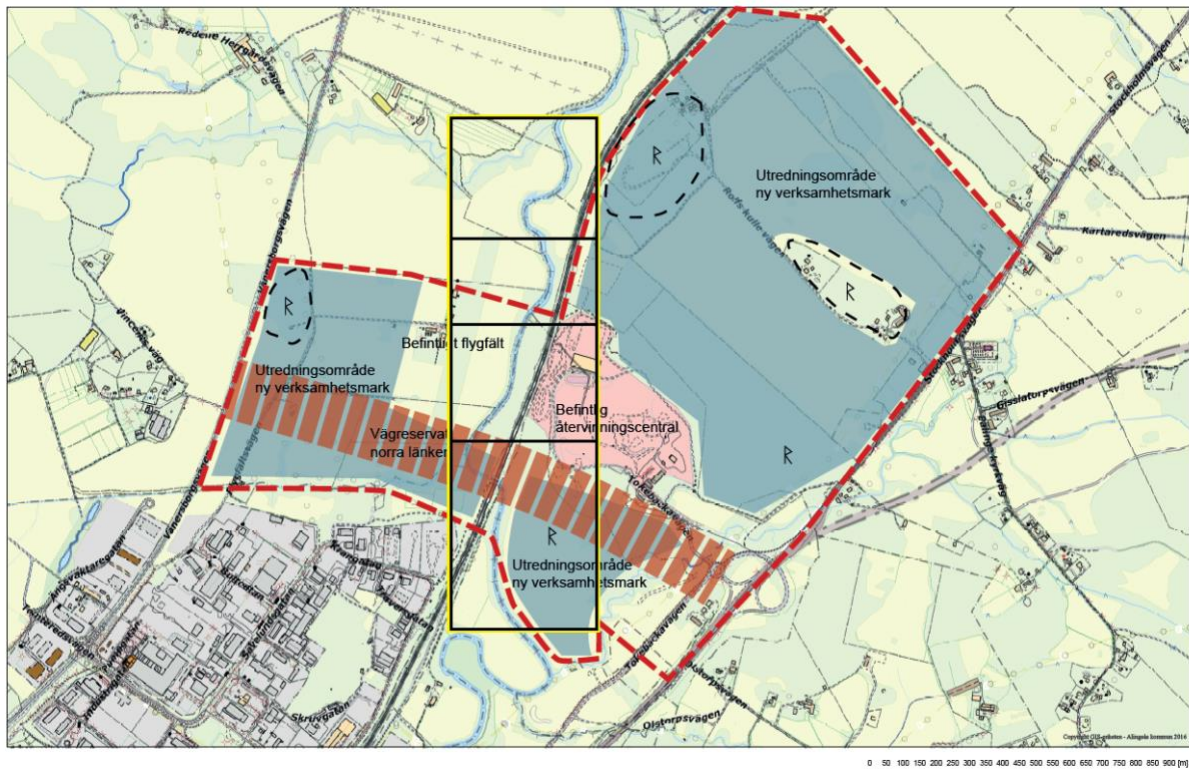

Biotopkartering Verksamhetsområde Norr, Alingsås

Avgränsad sträcka i Sävån uppströms Mjörn

Bakgrund

Som en del av arbetet i samband med Planprogram för Verksamhetsområde Norr, Alingsås har en biotopkartering utförts längs med en avgränsad sträcka av Sävån som rinner igenom området. Totalt biotopkarterades ca 1,7 km varav den större delen av vattendragssträckan rinner inom planområdets definierade gränser (figur 1).

Figur 1. Karta över programområdet. Vattendragssträckan innanför den gula markeringen motsvarar den karterade sträckan och sträckorna innanför de svarta delsträckorna 1-4. Delsträcka 1 är den längst nedströms (vattendraget rinner från Norr till Söder i bild. För exakta koordinater se GIS-underlag.

Calluna AB (org.nr: 556575-0675)
Linköpings slott, 582 28 Linköping
Hemsida: www.calluna.se
Telefon (växel): +46 13-12 25 75

Projektledare: Erik Edvardsson
Författare: Ville Ljungström Rautiainen
Kvalitetssäkring: Erik Edvardsson
Intern projektkod: EEN0011
Foton: © Calluna AB om inget annat anges

Rapporten bör citeras: Ljungström Rautiainen, V. (2019) Biotopkartering Verksamhetsområde Norr, Alingsås. Calluna AB.

Metodik

Förarbete

Inför fältbesöket studerades befintligt kartunderlag för att öka effektiviteten av karteringen i fält. Underlag i form av bland annat vattendragets lutning, flygbilder, terrängskuggningskartor, jordartskartor m.fl. användes för att få en generell bild av vattendragets förväntade typ och egenskaper.

Fältarbete

Biotopkarteringen utfördes onsdag 13 november enligt undersökningstypen *Biotopkartering vattendrag* (Version 2:0, 2017-04-04, HaV). Den aktuella karteringen omfattar Protokoll A (vattenbiotop) och inte övriga protokoll (C, D och E). Karteringen omfattar inte en mer noggrann inventering i vattenfåran varför bedömning av substrat såväl som vattenvegetation utförts från strandkanten.

Resultat

Sträckan i sin helhet

En ca 1,7 km lång vattendragssträcka i Säveån uppströms Mjörn med ringlande eller svagt meandrande fåra. Vattendraget rinner över finkorniga sediment och omges av relativt höga ravinkanter. Med avseende på bottenstrukturer (silt/ler) och morfologin är sträckan homogen och vattendraget flackt (låg lutning). Vattendragets bredd var ungefär 10 meter längs med hela sträckan och maxdjupet uppskattades till 2 meter. Till närmiljön hör, i Väst, ett jordbrukslandskap och i Öst bebyggelse i form av en avfallsanläggning samt en järnväg. Jordbrukslandskapet avvattnas med ett par täckdiken ner i Säveån. Till strandkantens vegetation hör tätbevuxna gräsbestånd med inslag av glest växande träd och större, tätare alskogspartier. I anslutning till vattendraget observerades indikatorer på att skred, större (historiskt), men även mindre (i närtid) skett, vilket dalgångens höga sluttningar (ravinkanter) också talar för. Strömförhållandena dominerades av lugnflytande partier med inslag av svagt strömmande vatten. Noteringen av vattenvegetation var sparsam och bedömningen av täckningsgraden där efter (<5%). Däremot bör det nämnas att detta med tanke på säsong och det (vid besöket) mörka vattnet försvårar bedömningen markant. Karteringen omfattade heller inte en mer noggrann inventering i vattenfåran som kanske vore önskvärt vid vidare utredningar. Vid så gott som alla delsträckor observerades bäveraktivitet och även en bäverhydda noterades. Flertalet bäverspår var relativt färska vilket indikerar på dess förekomst i området.

Generellt ser vattendraget, trots sin lokalisering (närhet till tätort), opåverkat ut med avseende på basnivån (den bestämmande nivån för hur djupt vattenfåran kan erodera) samt fysisk påverkan. Basnivån för sträckan utgörs med största sannolikhet av sjöytan i Mjörn som därmed också torde vara den bestämmande sektionen för sträckan.

På grund av vattenfårans homogenitet har de aktuella delsträckorna i samtliga fall avgränsats med avseende på närmiljön och strukturelement snarare än förändringar i hydromorfologin längs med sträckan.

Figur 1. Indikatorer på bäveraktivitet var närvarande längs med hela den karterade sträckan.

Delsträcka 1

Den mest nedströms belägna delsträckan utgörs av en svagt meandrande vattendragsfåra som rinner under en befintlig järnvägsbro. Under brofästet är sidorna armerade med sten för att motverka erosion. Uppströms järnvägsbron rinner en meanderbåge genom ett skogsparti som domineras av al. Skogspartiet utgör ett av de större, mer sammanhängande längs med sträckan. Det befintliga skogspartiet gör också denna delsträckan till en av de mest beskuggade. Från väster och igenom skogspartiet tillrinner ett mindre vattendrag.

Delsträcka 2

En betydligt mer rak (ej slingrande) och öppen (låg beskuggning) delsträcka till skillnad från föregående. Dock syntes inga tecken på att sträckan blivit omgrävd eller kanaliserad. Inom delsträckan finns minst två tillrinnande täckdiken som avvattnar omgivande mark på västra sidan. I väster består närmiljön av ett utbrett jordbrukslandskap där det också finns ett flygfält. I öster växer det närmast strandkanten ett yngre skogsparti där marken tidigare varit brukad, följt av den befintliga järnvägen och en avfallsanläggning.

Delsträcka 3

Den mest heterogena delsträckan med avseende på hydromorfologin som delvis beror på bäveraktivitet. Större ansamlingar av död ved har här skapat flera parallella vattendragsfåror där strömförhållandet varierar. Den västra fåran avgränsas uppströms av en ansamling död ved som har en något, om än liten, dämmande effekten. Detta skapar svagt strömmande förhållanden nedströms veden tillskillnad från den parallella fåran som rinner fritt med lugnflytande vatten. I övrigt är vattendragsfåran svagt ringlande och delsträckans närmiljö snarlik den för delsträcka 2. Inom delsträckan finns ett tillrinnande täckdike som avvattnar omgivande mark i väst.

Figur 2. Bild tagen vid delsträcka 3.

Delsträcka 4

En svagt meandrande delsträcka där erosionsprocesser och mindre skred i ytterkurvorna var uppenbara. I den övre delen av delsträckan finns ett tillrinnande vattendrag som i sig självt utgör en värdefull biotop. Närmiljön domineras här av öppna och hävdade marker.

Figur 3. Bild tagen vid sträcka 4. Vid strandkanten syns de uppenbara erosionsprocesserna.

Slutsats

Den karterade vattendragssträckan är i sin helhet likartad med avseende på vattendragets egenskaper. Detta ska dock inte på något vis misstolkas som att naturvärden kopplade till vattendraget är låga. Tvärtom talar de stundvis väldigt branta ravinkanterna, slingrande vattenfåran, erosionsprocesserna, närheten till tätort för höga naturvärden kopplade till vattendraget.

Den sträcka som möjligtvis sticker ut är delsträcka 3 där det på grund av mycket död ved i vattenfåran skapats en mer olikartad vattenfåra med avseende på strömförhållanden (figur 2). När det gäller närmiljön utgör de befintliga skogspartierna (som vid delsträcka 2) en refug för naturvärden i ett annars öppet landskap. Slutligen bör det också nämnas att de tillrinnande vattendragen (delsträcka 1 och 4) i sig själva utgör värdefulla biotoper. Vid framtida utredningar kopplade till byggnationen av en vägbro i området borde man därför ta hänsyn till dessa tre aspekter.